

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxíu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.

Aiguats, secades i altres desgràcies

Hi ha una certa tendència a creure que la causa dels excessos climàtics que patim darrerament rau en l'activitat humana, poc respectuosa amb el medi ambient. Segons alguns savis, el canvi climàtic que estem provocant amb la nostra indústria contaminant i amb els nostres cotxes és la causa de tots els desastres, ja siguin inundacions, huracans o secades persistents. És veritat que la influència de l'home sobre l'atmosfera mai havia tingut la importància d'ara, però també es cert que el clima mediterrani no s'ha caracteritzat mai per la moderació. És el nostre un país "que no sap ploure", com diu el poeta, o plou massa o no plou gens. La temperatura també peca d'exagerada, i oscil·la entre les fortes gelades i les grans calors. Hem recollit alguns testimonis de pagesos de Fals, que van enregistrar per escrit fenòmens meteorològics que els van colpir, i també testimonis orals de la gent gran del poble. El recull que ve a continuació no pretén ser un estudi exhaustiu de l'evolució del clima en el decurs dels anys a casa nostra, sinó únicament una col·lecció de fets anecdòtics que tenen a veure amb el temps.

L'amo de Boixeda va anotar en el seu dietari que el dia de Sant Bartomeu de 1844 va caure un gran patac d'aigua a la zona de Castelltallat, que va fer pujar tant la riera de Fals que l'aigua va arribar a unes termes, situades sobre unes roques del Gorg Negre, que senyalaven el termenal de les seves terres amb les del Massana. La rierada es va endur tots els horts que hi havia al costat de la riera i, segons

el Boixeda, «...la causa de portarsan els orts va se que es volian fe amos de la riera...»

Per la primera Pasqua de l'any 1865 hi va haver unes gran pluges i llavors no va ploure més fins el dia 5 de juny de 1866, que va arribar una pluja de llevant que va durar un dia sencer i va deixar una molt bona saó. El 27 d'abril de 1868, el Boixeda, el Montconill i el rector van participar en una rogativa al santuari del Miracle. El relat de la cerimònia és el següent: «varan treura la mare de Deu perque aiabia una secada mol mala y el matex dia va ploura, de modo que ab la pluja a la esquena varan fe la profesó, y feia 46 años que no la avian treta a la mare de Deu y tambe abia plogut al matex dia, y en seguida va continuá a ploura, que en pochs dias va ploura mol y la añada se va torná mala. Hi avian davé 34 profesons, però només sen van fe 24 perque la pluja ho va impedir. Hi avian 64 banderas, 19 imatges de Sant Crist, 32 creus de plata, 24 vera creus de plata, 12 nois vestits de angels. Vaig judicar que al menys hi avian 8000 personas»

El 6 de maig de 1870 va caure una pedregada que només va deixar vi per beure, i encara dolent. El 6 de setembre de 1871 en va caure una altra de pedregada que gairebé va espatllar tots els raïms. Aquella tardor va ploure tant que no es va poder entrar a les terres i no es va poder sembrar res. El sembrat tardà també va anar malament a causa del fred, de manera que no es va collir ni per la llavor. Es veu que la mala collita va ser general, perquè l'amo de Boixeda va relatar que aquell mes de juny la xeixa d'Aragó que va arribar a l'estació de Rajadell es pagava a dotze pessetes i dos rals la quartera, un preu molt car.

En les actes dels Plens Municipals, sovint es fa referència a mesures preses per pal·liar els efectes dels desastres naturals. Així el 26 d'agost de 1893, de 4 a 5 de la tarda, va caure una gran pedregada que no va deixar cap pàmpol als ceps. L'Ajuntament va acordar demanar a la Diputació una reducció de la contribució. La Diputació va ser sensible amb la desgràcia, però amb un cert retràs, ja que l'expedient de zona catastròfica no es va resoldre fins l'estiu de 1909. La contribució global del municipi va passar de 6.396 a 4.428 pessetes. Val més això que res, deuriem pensar els afectats. Mentre esperaven l'ajuda però, noves pedregades van castigar els pobres pagesos. Les més fortes van ser el 7 de juny i el 16 d'agost de 1909. Aquell any els amos van perdre la collita, però els parcers van perdre el seu mitjà de subsistència, de manera que l'Ajuntament va acordar ajudar (?) a les classes més desfavorides.

Alguns avis del poble recorden haver sentit explicar que un any per Sant Isidre va fer una gelada que va matar tots els brots dels ceps. No els havien pas enganyat, ja que la històrica gelada està documentada en els anals del poble. Ramon Grau Casanovas, del Grauet; era un home meticulós que anotava en una llibreta tots els fets rellevants de la vida del poble. Amb la seva elegant cal·ligrafia anglesa va deixar escrit el que segueix: «El día nueve de Marzo de mil ochocientos ochenta y tres, despues de un invierno benignísimo, el mas benigno que recuerdo, en que casi no sucedió helada alguna, hizo una nevada de diez y siete centímetros de espesor, con tan malas consecuencias que tuvimos nieve en este llano por espacio de quince días y cerca un mes en las alturas inmediatas, de cuyas resultas se sucedieron tan fuertes heladas que diezmó el trigo, mató a la cepas la mitad de sus yemas y secó algun que otro olivo aquí, pero en algunas partes como a orillas del Cardoner perecieron mas de la mitad. Este frío se hizo sentir intenso hasta en los lugares mas preservados, pues que en Barcelona llegó a helar el agua dulce en las embarcaciones. Siguió helando todo el mes de Abril y parte de Mayo, pues que, el día quince, festividad de San Isidro se helaron y secaron aun muchos brotes de cepas. Esta nevada sucedió tras dos o tres días de viento muy frío. Si se distinguió esta primavera por muy fría, por muy húmeda se distinguió tambien, de manera que el daño que por una parte causaba el frío a las plantas, lo curaban las beneficas lluvias, que suaves y copiosas menudeaban sobre nuestros campos...»

En una altra llibreta, el Grau va relatar que el 12 de maig de 1916 va caure una gran pedregada que va arrasar el Raval de la Creu i les finques de la Torre, Massana, Boixeda

i Bosc. Es va perdre bona part de la collita de raïm i el preu del vi va pujar fins a 30 o 35 pessetes la càrrega. El 13 de juny de l'any següent hi va haver una altra pedregada, que sumada a les pluges i nevades d'aquell hivern, va provocar que la collita de blat fos pèssima. A més a més, la vinya va ser molt perjudicada pel mildiu i l'oïdium, i per una forta xardor que va fer els mesos d'agost i setembre.

Més recentment també s'han donat malvestats causades pels elements atmosfèrics. L'amo de Torreblanca va registrar una gran nevada l'hivern de 1920. L'estiu de 1935 va caure una bona pedregada al Pla de Fals, que va fer molt mal a les vinyes. Els pagesos que es van quedar sense feina van demanar poder-se acollir al programa del "paro obrer", que consistia en llogar als aturats per treballar en les obres de la carretera. Segons un informe de l'Ajuntament, els dies 14, 15 i 16 de febrer de 1944 hi va haver un gran temporal de pluja i neu. Es van produir esllavissaments importants i la carretera va quedar tallada en diversos punts. També van caure pals i els pobles no van tenir electricitat durant cinc dies. Una bona part de la collita de cereals es va perdre. Durant l'hivern i primavera de 1945 no va caure ni una gota d'aigua. El dia 3 de maig, gent de Fals va participar en una rogativa al Santuari de Joncadella per demanar la pluja. Aquella nit no va ploure, però van baixar les temperatures per sota de zero, i a l'endemà tots els brots tendres dels ceps eren morts. Un altre fet notable va ser el fred intens que va fer el mes de febrer de 1956. El dia de la Candelera la temperatura va assolir el mínim i va causar la mort de la major part de les oliveres del terme. També és de destacar la nevada del desembre de 1962, superior als 50 cms.

Més recentment, el desembre del 2001, una forta nevada va fer suspendre totes les sessions del Pessebre Vivent, justament l'any que es celebrava el 25è aniversari. El darrer desastre ha estat la nevada del dia 27 de gener de 2006, que va tenir com a conseqüència que molts pins dels boscos s'esqueixessin a causa del pes de la neu.

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals

COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxiu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les Escoles s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368194
Fax.: 938368147

Maig de 2006, número 26

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.